

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات فارسی و زبانهای خارجی

گروه فرهنگ و زبانهای باستانی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته فرهنگ و زبانهای باستانی

عنوان

بررسی متن سغدی "سوترای علت و معلول اعمال"

استادان راهنما

دکتر چنگیز مولایی

دکتر محمدحسن جلالیان چالشتری

پژوهشگر

۱۳۸۹/۴/۲۸

بهاره مؤمنی کوچکسرای

معاونت اساتید
شعبه ادبیات

خرداد ۸۹

۱۳۹۲۴۴

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

ضمن پاس از نگاه خداوند بزرگ؛ وظیفه شاکردی خود می‌دانم که از محضر استاد، جناب آقای دکتر جلالیان، که

راهبانی این پایان‌نامه را بر عهده گرفتند و از آغاز تا تدوین و اتمام، آنرا مورد بررسی تقاضا و مویشافانه خود قرار دادند

و مرا از راهبانی های ارزنده‌شان بهره‌مند نمودند، پاسکزاری و قدردانی نمایم.

همچنین از محضر والای جناب آقای دکتر مولایی قدردانی می‌کنم که راهبانی های دقیق و عالمانه ایشان راهکشی‌بنده

در تدوین پایان‌نامه حاضر بوده است.

از سرکار خانم دکتر خبازی نیز که قبول زحمت نموده و داوری این پایان‌نامه را بر عهده گرفتند، کمال تشکر را

دارم.

نام خانوادگی دانشجو: مؤمنی کوچکسرای	نام: بهاره
عنوان پایان‌نامه: بررسی متن سغدی "سوترای عَلت و معلول اعمال"	
استادان راهنما: دکتر چنگیز مولایی	دکتر محمد حسن جلالیان چالشری
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: فرهنگ و زبانهای باستانی
دانشگاه: تبریز	گرایش: _____
تاریخ فارغ التحصیلی:	دانشکده: ادبیات فارسی و زبانهای خارجی
	تعداد صفحات: ۳۰۶
کلید واژه: سغدی، چینی، بودا، سوترا، کارما	
<p>چکیده: در میان گویش‌وران زبان سغدی، علاوه بر پرستش ایزدان بومی، دینهای بودایی، زردشتی، مانوی و مسیحی رایج بوده است. غالب آثار باقی مانده از سغدیان، نوشته‌های دینی گروندگان هر یک از دینهای مذکور است که در این میان آثار باقی مانده بوداییان از کثرت بیشتری برخوردار است. "سوترای عَلت و معلول اعمال" از جمله متون سغدی مربوط به دین بودایی است که در یکی از غارهای هزاربودای دون‌هوان به همراه بسیاری متون بودایی دیگر توسط پلیو در سال ۱۹۰۸ کشف شد. این متن یکی از بزرگترین متون سغدی بودایی می‌باشد و ترجمه‌ای از یک اصل چینی است. از ابتدای مطالعات سغدی تاکنون، این متن چه از لحاظ زبان‌شناسی و چه از لحاظ آراء بودایی، مورد توجه سغدشناسان قرار گرفته و علاوه بر ترجمه‌هایی که به زبانهای اروپایی از آن شده، موضوع مقالات انتقادی چندی نیز قرار گرفته است. گوتیو و پلیو تصویر این متن سغدی را در سال ۱۹۲۰، حرف‌نویسی و ترجمه فرانسوی آن را در سال ۱۹۲۶، و واژه‌نامه آن را در سال ۱۹۲۸ منتشر کردند. همچنین بنونیست در سال ۱۹۴۶ در کتاب "وستره جاتکه" ترجمه‌ای اصلاح شده از این متن را ارائه کرد؛ و مکنزی در سال ۱۹۷۰ این متن را به زبان انگلیسی ترجمه کرد و گرشویچ (۱۹۷۰)، زوندرمان (۱۹۷۴)، شوارتز (۱۹۷۱) و هومباخ (۱۹۷۲a, b) بر کتاب مکنزی نقد نوشتند. "سوترای عَلت و معلول اعمال" بطور کلی شامل پاسخ‌های بودا به پرسش‌های یکی از پیروانش به نام آنندا در مورد کارما است. کارما، قانون کنش و واکنش یا عَلت و معلول است. بر اساس این قانون، موقعیت حاضر شخص در این جهان، نتیجه رفتار و وضع او در گذشته است و اعمال کنونی او، تأثیری مداوم و سرنوشت‌ساز بر زندگی آینده او خواهد داشت. پژوهش حاضر که به بررسی این متن سغدی می‌پردازد، از چهار بخش زیر تشکیل شده است: ۱- حرف‌نویسی، ۲- آوانویسی، ۳- ترجمه متن سغدی، ۴- یادداشتهای ترجمه، ۵- ترجمه متن چینی (از روی برگردان فرانسه پلیو)، ۶- واژه‌نامه تفصیلی سغدی به فارسی</p>	

فهرست اختصارات

Advice	Gershevitch, I., 1962
AHM	Gershevitch, I., 1959
AiW	Bartholomae, Ch., 1904
ASED	Monier-Williwms, M., 1974
AVS	Gharib, B., 1965
BBB	Henning, W. B., 1937
BSTBL	MacKenzie, D. N., 1976
C 2	Sims-Williams, N., 1985
C II	Sims-Williams, N. & Hamilton, J., 1990
CPD	MacKenzie, D. N., 1971
Dhu	Dhūta-sūtra, cf. BSTBL
Dhy	Buddhadhyāna-samādhi-sāgara-sūtra, cf. BSTBL
EGS ii	Benveniste, E., 1929
GMS	Gershevitch, I., 1954
HR ii	Reichelt, H., 1931
IG	Gershevitch, I.
KhS	Bailey, H. W., 1979
Khwar. Lg.	Henning, W. B., 1956
LW	Henning, W. B., 1939
Magi	Henning, W. B., 1944

MMPP	Boyce, M., 1977
Notes I	Benveniste, E., 1933 a
Notes II	Benveniste, E., 1933 b
Notes III	Benveniste, E., 1936
Notes IV	Benveniste, E., 1938
Notes VII	Benveniste, E., 1951
Prolexis	Bailey, H. W., 1967
Remarks	Meinsterernst, B. & D. Durkin Meinsterernst, 2005
SCE	MacKenzie, D. N. 1970
Sogd. D.	قريب، بدرالزمان، ١٣٨٣
Sogd. Cpds	Gershevitch, I., 1945
Sogd. God	Henning, W. B., 1965 b
Sogdica	Henning, W. B., 1940
ST ii	Müller, F. K. W. & Lentz, W. 1934
STSC	Schwartz, M., 1967
SW.	Sims-Williams, N.
Tales	Henning, W. B., 1945
Texts	Henning, W. B., 1946
TSP	Benveniste, E., 1940
VJ	Benveniste, E., 1946
Zor. Prob.	Bailey, H. W., 1971

فهرست مطالب

۱	مقدمه
	بخش اول
۱۱	حرف‌نویسی
	بخش دوم
۴۳	آوانویسی
	بخش سوم
۷۷	ترجمه
	بخش چهارم
۹۹	یادداشتهای ترجمه
	بخش پنجم
۱۱۵	ترجمه متن چینی
	بخش ششم
۱۳۵	واژه‌نامه
۲۹۱	منابع
۳۰۶	چکیده انگلیسی

مقدمه

زبان سغدی از نظر کاربرد به عنوان زبان میانجی در یک گستره جغرافیایی وسیع، و نیز به جهت کثرت آثار باقی مانده آن، در میان زبانهای هم دوره خود (دوره ایرانی میانه) زبانی ممتاز است. گویشوران این زبان مردمانی تاجرپیشه، هنردوست و علم پرور بودند که از لحاظ دینی با هم همزیستی مسالمت آمیز داشتند به گونه ای که در میان این قوم در کنار پرستش ایزدان بومی آن منطقه دینهای بودایی، زردشتی، مانوی و مسیحی رایج بوده است. غالب آثار باقی مانده از سغدیان، نوشته های دینی گروندگان هر یک از دینهای مذکور است که در این میان آثار باقی مانده بوداییان از کثرت بیشتری برخوردار است. این آثار بازتاب مکتب مهاییانه بودایی هستند که در آسیای میانه و چین بیشترین پیرو را داشت.

مکتب مهاییانه یکی از دو مکتب اصلی دین بودایی است و تحت اللفظ "گردونه بزرگ" معنی می دهد. اصل اساسی این مکتب، گذرگاه وسیع رستگاری است، بدین صورت که تمام موجودات دارای ماهیت بودا هستند و بنابراین قادر به دریافت روشنگری هستند. طبق این مکتب، بودا یک انسان آموزگار نیست، بلکه یک موجود فرازمینی است که به شکل روح در زمین ظاهر می شود. وفاداری و از خودگذشتگی نسبت به بودا و بوذاسفها (بوداهای آینده) و عشق به تمام موجودات مورد تأکید این مکتب هستند (De La Vallée Poussin, 1971, p. 331).

"سوترای علت و معلول اعمال" از جمله متون سغدی مربوط به دین بودایی است که در یکی از غارهای هزاربودای دون هوان به همراه بسیاری متون بودایی دیگر توسط پلیو در سال ۱۹۰۸ کشف شد که امروزه در کتابخانه ملی پاریس نگهداری می شود (Sogd. D. p. 20). متن سغدی سوترای

عَلت و معلول اعمال (SCE) *'krtyh 'nβ'nt ptwry pwstk*، به همراه ترجمه متن چینی (*Fo shuo shan guo jing*) خود بر روی یک طومار بلند هفت متری و در ۵۷۱ سطر نوشته شده است. این متن یکی از بزرگترین متون سغدی بودایی می باشد (Remarks, p. 109).

متن سغدی "سوترای علت و معلول اعمال" دو بار ویرایش شده است. ویرایش نخست این متن مشتمل بر تصویر دست‌نویسها، ترجمه‌ها که خود شامل ترجمه متن سغدی و متن چینی می‌شود و واژه‌نامه است (Gauthiot-Pelliot, 1920, 1926, 1928). به دنبال ترجمه گوتیو از متن سغدی، یادداشتهای کوتاهی آمده است که در آن برای روشن ساختن جزئیات متن سغدی به متن چینی ارجاع داده می‌شود؛ ترجمه پلیو از متن چینی شامل یک یادداشت مبسوط است که در آن نیز به نسخه‌های سغدی و تبتی متن ارجاع داده شده است. پلیو برای بازسازی متن چینی از چهار نسخه استفاده کرده است. (۱) متنی که پلیو در مجموعه تریپیتکه چینی منتشر شده در کیوتو، یافت و تصویر آن را در صفحات XLVI-LII از نخستین جلد سوترای علت و معلول (Gauthiot-Pelliot 1920) به چاپ رسانید. به گفته پلیو این متن دارای اشتباهات بسیار است. (۲) دستنویس Pelliot 2922 از کتابخانه ملی فرانسه، بدست آمده از دون‌هوان. این دستنویس کامل است و خط آن مربوط به قرن دهم است. برخی اشتباهات نگارشی در آن دیده می‌شود. (۳) دستنویس موزه بریتانیا که از دون‌هوان توسط سر اورل استاین کشف شد. این دستنویس کامل است و با وجود برخی اشتباهات، حاوی برخی قرائتهای جالب نیز می‌باشد. (۴) دستنویسی که پلیو در سالهای ۱۹۱۱ یا ۱۹۱۲ در برلین در میان دستنوشته‌های چینی بدست آمده از تر فان در مأموریت گرونودل (Grünwedel) و فن لوکوک (Von Le Coq) پیدا کرده است. این دستنویس بخشی از یک دستنویس کامل است که احتمالاً دستنویسی از همین سوترا یا متنی بسیار نزدیک با آن می‌باشد. همچنین پلیو توانست در سال ۱۹۱۴ دو نسخه تبتی از این متن پیدا کند (Gauthiot-Pelliot, 1926, VIII-IX). واژه‌نامه سغدی این ویرایشی که در ۱۹۲۸ منتشر شد به

کرات معادلهای چینی را برای تأیید معنی واژگان سغدی بیان کرده‌است، همچنین این واژه‌نامه حاوی ضمائم و اصلاحیه بنویست در مورد متن سغدی و ترجمه آن می‌باشد. در سال ۱۹۴۶ بنویست بر اساس همین ویرایش، ترجمه‌ای تجدید نظر شده از متن سغدی را ارائه کرده‌است.

ویرایش دوم که در سال ۱۹۷۰ توسط مکنزی صورت گرفته، روی جمع‌آوری تحقیقات مختلف در مورد متن سغدی متمرکز شده‌است. او در این اثر به متن اصلی همراه با بررسی مشکلات ریشه‌شناسی در یادداشتهای کوتاه و یک واژه‌نامه مبسوط پرداخته‌است. یادداشتهای و واژه‌نامه مکنزی شامل ارجاعات بسیاری به متن چینی می‌باشد (*Remarks, p. 109*).

متن تنها در ابتدای طومار، خصوصاً سطرهای ۱، ۴ و ۱۲ آسیب دیده‌است؛ کاغذ در قسمت زیر عنوان و سطرهای ۱-۷ فرسوده شده‌است، البته بدون اینکه قسمتی از متن از دست برود. نسخه خطی با دست‌خطی دقیق روی کاغذ خط‌دار و بر روی خط نوشته شده‌است. حاشیه‌ها نیز خط‌کشی شده‌اند. کاتب برای رعایت کردن حاشیه، بارها حرف انتهایی را در بالای سطر نوشته‌است، فقط به ندرت در سطرهای ۱۵۲، ۱۶۴، ۱۶۵، ۳۴۲، ۴۹۲، ۵۲۴ وارد حاشیه شده‌است؛ گاهی اوقات به خوبی حاشیه را حفظ کرده‌است، برای مثال، در سطرهای ۵۲، ۱۹۹، ۲۶۳، ۲۸۵. به ندرت واژه‌هایی نظیر ترکیبات را از هم جدا کرده‌است، مثل *'sp't'k/pršt* "سفید-لب" ۲۲-۲۳ یا *prβ'yr'y 'skwm* "تفسیر می‌کرد" ۵-۶. دو یادداشت چینی که در انتهای متن آمده‌اند نمی‌توانند از همان کاتب باشند، زیرا با دست‌خطهای متفاوتی نوشته شده‌اند و نیز خط‌های روی کاغذ نادیده گرفته شده‌اند؛ عنوان چینی متن با یک قلم باریک چهار سطر پایین‌تر از آخرین سطر متن اصلی (و داخل خطها) نوشته شده و قسمتی از آن وارد حاشیه شده‌است؛ نام صاحب دستنویس در بین عنوان چینی متن و آخرین سطر متن سغدی با یک قلم ضخیم بر روی خط و مقداری پایین‌تر از حاشیه نوشته شده‌است.

برخی تقسیم‌بندی‌ها در متن بوسیله یک فضای خالی مشخص شده‌اند: پس از عنوان در سطر ۰؛ در سطر ۳۳۳، در سطر ۴۱۶ که بیشتر سطر خالی است، نیز در سطر ۴۷۳ که نیمی از سطر خالی است، در سطر ۵۵۰ و در انتهای سطر ۵۷۱؛ اما این مسئله یک نشانه مشخص برای تعیین ساختار متن نیست، تنها نشانگر برخی تقسیم‌بندیهای کلی است (همان، صص. ۱۱۰-۱۱۱).

نگهداری عالی دست‌نوشته و نگارش دقیق آن بدین معنی است که می‌توان متن را با اطمینان بالایی خواند. دست‌نوشته دارای اشتباهاتی است، اما اعمال اصلاحاتی نیز در آن مشاهده می‌شود. در هر کدام از سطرهای ۲۹۹ و ۵۶۱، یک واژه در بالای سطر اضافه شده‌است، در سطر ۳۶۷ یک حرف اضافه شده‌است. هومباخ (1972 a, 389) به اصلاحاتی در سطرهای ۴۹۷ و ۵۴۱ اشاره کرده‌است (از جمله در سطرهای مذکور واژه‌ای که دوبار نوشته شده بود، حذف شده یا سیاه شده‌است). احتمالاً این اصلاحات توسط کاتب یا در بررسی‌های بعدی متن صورت گرفته‌است. هومباخ (1972 b, 44) به یک اشتباه کاتب در سطر ۵۰۹ نیز اشاره می‌کند که ظاهراً کاتب بلافاصله با کمی تغییر دادن متن آن را اصلاح کرده‌است. جمله قبل از لاحقۀ سطرهای ۳۳۷-۳۴۷ (با نوع نوشتاری) پس از آن تکرار شده‌است، یعنی، سطر ۳۳۴ (آخرین واژه) تا سطر ۳۳۷ (وسط) برابر است با سطر ۳۴۷ (سومین واژه) تا سطر ۳۵۰ (اولین واژه). این تکرار، یا توسط کاتب یا مصحح مورد توجه قرار نگرفته بوده‌است، یا اینکه حذف کردن آن را بدون خراب کردن متن غیرممکن دانسته بودند. از آنجایی که رونویسی کردن یک متن بودایی امری مقدس محسوب می‌شد، نمی‌توانیم مطمئن باشیم که متن برای خواننده شدن نوشته شده باشد؛ اما مطمئناً نهایت دقت برای ارائه ظاهری مطلوب به متن بکار برده شده‌است (Remarks, p. 111).

از آنجایی که در انتهای متن پایان‌نوشته کاتب وجود ندارد، کاتب متن گمنام باقی می‌ماند. دو یادداشت چینی با دست‌خطی متفاوت، که یکی ماهیت متن را مشخص می‌کند و دیگری صاحب آن

را می‌نامد، نمی‌توانند متعلق به کاتب سغدی باشند. این مسأله که عنوان چینی متن بر روی طومار سغدی نوشته شده نشان می‌دهد که کاتب آن قصد داشته این مسأله را برساند که این متن ترجمه‌ای از اصل چینی است.

در میان نسخ متعدد چینی که از دون‌هوان بدست آمده، تنها یک نسخه از متن سغدی سوترا به جا مانده است. گوتیو-پلیو بر اساس یادداشت چینی که معرف صاحب دستنویس است، دستنویس سغدی را به ۸۰۰ پس از میلاد نسبت می‌دهند، اما معتقد هستند که این ترجمه حدود ۷۰۰ پیش از میلاد انجام شده است (*Gauthiot-Pelliot, 1926, p. IX*). اشتباهات نگارشی موجود حاکی از آن است که این دست‌نویس، نسخه اصلی ترجمه محسوب نمی‌شود؛ بلکه احتمالاً استنساخی از روی نسخه اصلی است. با توجه به فاصله‌ها و الحاقات موجود در نسخه سغدی، مشخص می‌شود که این متن ترجمه‌ای واژه به واژه از متن چینی نیست. ممکن است تفاوت با متن چینی به این خاطر باشد که ترجمه انجام شده از روی یک متن چینی متفاوت از متون چینی موجود باشد، و یا شاید به این خاطر باشد که مترجم هیچگاه قصد نداشته است که متن چینی را دقیقاً به سغدی ترجمه کند، بلکه می‌خواسته تغییراتی نیز در آن ایجاد کرده باشد و یا شاید این تغییرات از طریق بازنویسی‌های مکرر متن رخ داده‌اند. هیچکدام از این احتمالات دیگری را نقض نمی‌کند (*Remarks, pp. 111-112*).

ساختار متن سغدی به شرح زیر می‌باشد:

سطر ۰- عنوان

سطر ۱- درود

سطر ۱- مقدمه: بودا در هند موعظه می‌کند.

در سطرهای ۶-۶۳، آنها از بودا می‌پرسد چرا مردم متفاوت هستند و جزئیاتی در مورد تفاوت‌های فیزیکی و خصوصیات اخلاقی و تفاوت در سرنوشت را مطرح می‌کند.

در سطرهای ۶۳-۶۷، بودا پاسخ می‌دهد که تفاوتها از تفاوت در کارکرد در زندگی‌های قبلی ناشی می‌شود.

در سطرهای ۶۷-۷۵، بودا در سه جفت مغایر (و یک مورد منفی) تناظر بین ویژگی‌های مثبت و منفی کنونی زندگی افراد و رفتار گذشته آنها را شرح می‌کند.

در سطرهای ۷۵-۹۸، توضیحات بودا تنها با اشاره به خصوصیات منفی ادامه می‌یابد.

ساخت در متن چینی بدون تغییر باقی می‌ماند؛ اما در متن سغدی ساختار جمله برای اشاره به تولد (مجانَد) تغییر می‌کند.

در سطرهای ۹۹-۱۲۹، شرح‌ها با اشاره به خصوصیات منفی ادامه می‌یابد؛ برخی جفتهای مغایر به میان می‌آیند. ساخت در متن چینی بدون تغییر باقی می‌ماند، اما در متن سغدی عبارتها جابجا شده‌اند (۹۹ و ۱۰۰)، اما این ترتیب تغییر می‌کند و به اشکال مختلف ادامه می‌یابد.

در سطرهای ۱۲۹-۱۵۲، شرح تنها با اشاره به خصوصیات منفی ادامه می‌یابد. یک عبارت زمانی "هنگامی که می‌میرد" عمل را از نتیجه جدا می‌کند. این قسمت در متن چینی ثابت است اما به سرعت در متن سغدی قطع می‌شود.

در سطرهای ۱۵۲-۱۸۰، تشریح ادامه می‌یابد و تنها شامل خصوصیات منفی می‌شود.

متن چینی یک توالی زمانی مشخص دارد که در متن سغدی اکثراً نادیده گرفته شده‌است.

در سطرهای ۱۸۰-۱۸۳، این بخش با یک گناه نهایی و عواقب پیچیده‌اش خاتمه می‌یابد.

متن چینی از عبارت "هنگامی که می‌میرد" استفاده می‌کند، متن سغدی از افعال در زمان آینده استفاده می‌کند.

در سطرهای ۱۸۳-۱۸۷، آنندا در مورد شخص بخشنده می‌پرسد.

در سطرهای ۱۸۸-۲۰۰، بودا رفتار بخشنده نیک را در معبد شرح می‌دهد.

در سطرهای ۲۰۰-۲۰۹، رفتار فرد غیر روحانی بد در معبد را شرح می‌کند.

در سطرهای ۲۰۹-۲۱۶، بودا به زمان آینده و آمدن مئیتریا اشاره می‌کند.

در سطرهای ۲۱۶-۲۸۵، بودا گناهها و دوزخهای متناظر و مجازاتها را شرح می‌دهد.

در سطرهای ۲۸۵-۳۳۳، بودا خصوصیات مردم زنده را از حیوانات متناظری که آنها در زندگی قبلی‌شان بوده‌اند، می‌داند.

در سطرهای ۳۳۴-۳۳۷ و سطرهای ۳۴۷-۳۵۷، بودا گناهان در این دنیا، به عنوان مجازاتهای متناظر با آنها، افتادن در دوزخ و یافتن حیات یک یا چند حیوان و سپس یک انسان تحقیر شده یا معلول را شرح می‌دهد.

در سطرهای ۳۳۷-۳۴۷، تجسم یک گناه که منجر به مجازاتی می‌شود که با گوش دادن به سوترا رفع می‌شود (این بخش تنها در متن سغدی وجود دارد و در متن چینی اثری از آن نیست).

در سطرهای ۳۵۷-۴۱۶، تفسیر ادامه می‌یابد، اما از افتادن در دوزخ یا حیات حیوان صرف نظر می‌کند.

در متن سغدی سطر ۴۰۳ یک عمل مثبت و فایده‌اش درون این فهرست وارد می‌شود.

در سطرهای ۴۱۷-۴۷۵، بودا ده گناه و افتادن در دوزخ و یافتن حیات حیوان و یک روح گرسنه و تولد مجدد و مجازات دوگانه را شرح می‌دهد.

در سطرهای ۴۷۵-۴۸۰، یک گناهکار در جمع خود را می‌شناساند و می‌پرسد که چگونه می‌تواند رستگار شود.

در سطرهای ۴۸۰-۵۴۴، بودا چندین کار نیک و عواقبشان را شرح می‌دهد.

در سطرهای ۵۴۴-۵۵۰، اثرات سودمند پیروی و مجازات تهمت زدن به این متن مطرح می‌شود.

در سطرهای ۵۵۱-۵۵۳، آنندا در مورد اسمی برای متن می‌پرسد.

در سطرهای ۵۵۳-۵۵۶، بودا دو عنوان برای این متن ارائه می‌دهد.

در سطرهای ۵۵۶-۵۶۹، اثرات سودمند شگفت‌انگیزی که تفسیر این متن روی جمع داشت.

سطر ۵۶۹- درود

سطر ۵۷۰- عنوان

بطور کلی این متن شامل پاسخ‌های بودا به پرسش‌های یکی از پیروانش به نام آنندا در مورد کارما است. واژه *karmā* به معنی "کردار، عمل" حالت فاعلی واژه سنسکریت *karman-* از ریشه *kr-* "کردن، انجام دادن، سبب وقوع امری شدن" است. کارما قانون کنش و واکنش یا علت و معلول است. بر اساس این قانون، موقعیت حاضر شخص در این جهان، نتیجه رفتار و وضع او در گذشته است و اعمال کنونی او، تأثیری مداوم و سرنوشت‌ساز بر زندگی آینده او خواهد داشت (Mahony, 1987, p. 262).

از آنجایی که متن سغدی ترجمه واژه به واژه از متن چینی نیست، در برخی قسمت‌ها ساختار جملات در دو متن با یکدیگر تفاوت دارد، مثلاً ساختار ثابت چینی "X از Y می‌آید" در سطرهای ۶۷-۱۲۸، در متن سغدی در سطرهای ۶۷-۷۴ به شکل "X کسی است که از Y می‌آید" نمایان می‌شود؛ در سطرهای ۷۵-۹۸ به صورت "کسی که Y را انجام می‌دهد، بصورت X زاده می‌شود" تغییر می‌یابد؛ در سطرهای ۹۹-۱۲۸ به این شکل می‌آید که: "کسی که X است/ دارد، به خاطر این است که Y را انجام می‌دهد"؛ در سطرهای ۱۲۹-۱۵۱ ساختار جدید چینی "کسی که Y است/ انجام می‌دهد، پس از مرگ در X می‌افتد" در ابتدا در متن سغدی رعایت می‌شود اما سپس تبدیل به ساختارهای موجود در سطرهای ۷۵-۹۸ می‌شود. در سطرهای ۱۵۲-۱۷۹ ساختار جدید چینی دیگری به شکل "کسی که Y را انجام می‌دهد/ انجام داده‌است، اکنون X است" می‌آید که در متن سغدی مانند ساختار سطرهای ۷۵-۹۸ است. در سطرهای ۱۸۰-۱۸۲ در متن چینی از یک جمله پیچیده مشخص بصورت "هنگامی

که می‌میرد“ استفاده شده و در متن سغدی این ساختار با استفاده از افعال در زمان آینده نشان داده شده‌است (Remarks, p. 115).

در پژوهش حاضر به بررسی متن سغدی به صورت زیر پرداخته شده‌است:

بخش اول شامل حرف‌نویسی متن بر اساس حرف نویسی سیمزویلیامز و یوشیدا، موجود در سایت اینترنتی Titus (<http://titus.uni-frankfurt.de>) می‌باشد. بنا بر نظر سیمزویلیامز مبنی بر تفاوت بین γ و x در خط سغدی (SW., 1981, p. 194-198) و نیز تشخیص هزوارش M بجای آنچه که قبلاً im خوانده می‌شد (SW., 1972, 614-615)، تغییراتی در متن صورت گرفته و حرف‌نویسی مکنزی اصلاح شده‌است.

بخش دوم شامل آوانویسی متن بر اساس آوانویسی قریب (۱۳۸۳) می‌باشد و در مورد پایانه‌های صرفی افعال و نامها (شامل اسامی و صفات) از شیوه آوانویسی سیمزویلیامز (1982, pp. 67-76)؛ 192-173 (1989, pp. 173-192) و نیز از آنچه قریب در مقاله نظام فعل در زبان سغدی (۱۳۷۲) و صرف اسم در زبان سغدی (۱۳۶۹) آورده، تبعیت شده‌است.

بخش سوم دربرگیرنده ترجمه متن براساس ترجمه مکنزی است. این ترجمه بر اساس ترجمه مکنزی صورت گرفته، اما در مواردی در ترجمه مکنزی تغییراتی ایجاد شده‌است.

بخش چهارم شامل یادداشتهای مربوط به ترجمه است که در این بخش، نظرات مکنزی و موارد تفاوت با ترجمه مکنزی و نیز در مواردی تفاوت متن سغدی و چینی ذکر شده‌است.

بخش پنجم شامل ترجمه متن چینی است. در این بخش، ترجمه فرانسوی پلیو از نسخه چینی این متن به فارسی برگردانده شده‌است.

بخش ششم شامل واژه‌نامه تفصیلی است که در آن علاوه بر آوانویسی و ترجمه واژه، صورتهای خطی مختلف واژه در زبان سغدی و نیز تا حد امکان معادل‌های آن در دیگر زبانهای ایرانی ذکر

شده است؛ در این بخش با توجه به تغییراتی که در حرف‌نویسی متن براساس نظر سیمزویلیامز (1981, p. 194-198; 1972, 614-615) صورت گرفته، ترتیب واژگان با آنچه در واژه‌نامهٔ مکنزی آمده است تفاوت خواهد داشت و نیز صورتهای ترکیبی که مکنزی آنها را ثبت نکرده در فهرست واژگان متن قرار داده شده است؛ مثل *yncmync yr'yrwh*.

حرف نویسی